

AZ ISKOLAKERT, MINT IDEÁLIS KÉPZŐMŰVÉSZETI MOTÍVUM

Author(s) / Szerző(k):

Juríková Tünde
Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem (Szlovákia)

Szekeres László
Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem (Szlovákia)

Lehot'áková Eva
Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem (Szlovákia)

Molnár Krisztina
Alapiskola és Óvoda Szádalmás (Szlovákia)

Első szerző e-mail címe:

tjurikova@ukf.sk

Cite: Juríková Tünde, Szekeres László, Lehot'áková Eva, & Molnár Krisztina (2025): Az iskolakert, mint ideális képzőművészeti motívum. *OxIPO – Interdiszciplináris tudományos folyóirat*, VII. évfolyam 2025/4. szám. 101-107.

Idézés: Doi: <https://www.doi.org/10.35405/OXIPO.2025.4.101>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

EP / EE: Ethics Permission / Etikai engedély: KFS/2025/O4-0005

Reviewers: *Public Reviewers / Nyilvános Lektorok:*

- Lektorok:**
1. Szabó Tibor (Ph.D.), Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem
 2. Gergely Viktória (Ph.D.), Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem

Anonymous reviewers / Anonim lektorok:

3. Anonymous reviewer (Ph.D.) / Anonim lektor (Ph.D.)
4. Anonymous reviewer (Ph.D.) / Anonim lektor (Ph.D.)

Absztrakt

Az iskolakertek ideális teret biztosítanak a multidiszciplináris oktatásnak az általános iskolák alsó tagozatán. Az aktuális szlovákiai oktatási tartalmi reform szempontjából kiemelkedő fontossággal bírnak az olyan tevékenységek, amely több műveltségi területhez is kapcsolhatók. Tanulmányunkban bemutatunk néhány aktivitást, amelyek az iskolakertek által kapcsolódnak az Ember

és a természet, Ember és a társadalom, Egészség és a mozgás, Matematika és informatika, valamint a Nyelv és a kommunikáció műveltségi területekhez.

Kulcsszavak: iskolakert, tartalmi reform, műveltségi területek

Diszciplína: neveléstudomány

Abstract

THE SCHOOL GARDEN AS AN IDEAL ARTISTIC MOTIF

School gardens represent an ideal space for a multidisciplinary approach in teaching at the 1st level of primary school. At the same time, they represent a suitable subject for art activities that can be linked to the educational domains of Man and Nature, Man and Society and Movement and Health, Mathematics and Working with Information, Language and Communication, which forms the basis of the new curricular reform.

Keywords: school garden, curricular reform, educational domains

Disciplines: Educational Science

Az iskolakert ideális teret biztosít az elméleti és gyakorlati ismeretek ötvözésére (Boomgarden, Oftring és Ollig, 2012). Megtanítja a tanulókat a természeti erőforrások körültekintő kezelésére, azok környezetre gyakorolt hatásának minimalizálására és a biodiverzitás megőrzésére (Juríková és tsai., 2024). A kikapcsolódás és a szellemi pihenés helye is egyaránt, ugyanakkor bőséges teret biztosít a multidiszciplináris oktatási megközelítésnek is, nemcsak a természettudományos, hanem a nevelési tantárgyak, többek között a művészeti nevelés és az alkotói munka révén (Bruchter, 2012).

A vizuális művészetek alkalmazása műveltségi területek szerint

Ember és a természet műveltségi terület

Fejleszti a természettudományos műveltséget, amely magában foglalja a világ megértését, az ember és a természet kö-

zötti kapcsolatok megértését. Az általános iskolák első és a második ciklusában (1.-3., illetve 4.-5. évfolyamok) egy közös, természettudományos tantárgyba integrálódik, amely megnevezése azonos a műveltségi terület megnevezésével – Ember és a természet. Megterveztünk és megvalósítottunk több tevékenységet, amelyek egyik helyszíne az iskolakert vagy akár egy iskolához közeli park, illetve a másik egy tanterem.

Levelek – oxigénraktárak

1.tevékenység: A tanulók párokban/csoportokban is dolgozhatnak. Körbejárják az iskola kertjét/udvarát, és előre meghatározott alakú, formájú leveleket keresnek. A tevékenység versenyként is lebonyolítható, hogy kiderüljön, ki találja meg a legtöbb növényfajt az alak alapján. Az 1. tevékenység egy másik alternatívája az árnyékjáték (1. ábra).

1. ábra. A levelek alakjának megismerése körberajzolás és árnyjáték segítségével

2. tevékenység: A tanulók vízfesték vagy tempera alkalmazásával lenyomatokat készítenek különböző formájú levelekről. A lenyomatok elkészítése után megfigyelhetik az erezetet, amelyeken keresztül jutnak el a tápanyagok a levél egyes részeibe. Ha nem áll rendelkezésre festék, a tanulók egyszerűen körberajzolhatják a leveleket (kontúrokat készítenek), majd bele-rajzolhatják és kiszínezhetik a levélerezetet (2. ábra). (Lehot'áková, 2015)

2. ábra. A levélerezet megismerése művészeti tevékenység keretében

Megismerjük az élet alapvető megnyilvánulásait az élő és az élettelen természetben

1. tevékenység: A pedagógus 4 csoportra osztja a tanulókat, melyek fele élettelen tárgyakat keres és jegyez fel egy táblázatba, a másik fele pedig élőlényeket. 15 perc elteltével a pedagógus felszólítja őket, hogy olvassák el, mit írtak le. Ezt egy beszélgetés követi, ahol a tanulók megpróbálják elmagyarázni, mit és miért írtak le. Az alsó tagozatos tanulók számára úgy a legkönnyebb megérteni a különbségeket és az összefüggéseket, ha azokat közvetlenül láthatják és megfigyelhetik (Lehot'áková, 2021).

2. tevékenység: Az iskolakertben a tanulók élő szervezeteket, például rovarokat alakítanak ki kavicsokból, illetve növényeket modellező agyagból vagy krepp-papírból. A tanulók ezután elhelyezik ezeket a kertben és megindokolják, hogy miért „élettelen természeti tárgyak”. A válaszok a következők lehetnek: „A katicabogaram nem él, mert... A nárciszom nem él, mert...”.

3. tevékenység: Tevékenységértékelés (viszszajelzés): művészi ábrázolás – élő természet mintázása élettelen anyagokból (3.,4. ábra) (Lehot'áková, 2022).

3. ábra. Az élő és élettelen levelek összehasonlítása

4. ábra. Virágok modellezése a réten

Az élőlények közötti kapcsolatok megértése – táplálékláncok

Tevékenység: A tanulók azt a feladatot kapták, hogy aktívan keressenek példákat a táplálékláncra az iskolakertben, és újrahasznosított nyersanyagokból készített térbeli modellek segítségével szemléltessék azokat (5. ábra).

5. ábra. Tápláléklánc ábrázolása modellek segítségével

Egészség és a mozgás műveltségi terület

Az egészség és a mozgás műveltségi terület segít tudatosítani az egész életen át tartó egészség megőrzésének szükségességét, amelynek szerves részét és alapfeltételét képi a mozgás. Az Egészség és a mozgás műveltségi terület az egészséges életmóddal kapcsolatos alapvető tudásanyagra összpontosít. A mozgás és az egészséges életmód számos tantárgy

tárgykörében megjelenik, például a testnevelés és a sport, a természettudományok, az etikai nevelés és az ember és a munka világa tantárgyakban. Az iskolakertek építésével, fejlesztésével és karbantartásával kapcsolatosan olyan tevékenységeket tudunk ide sorolni, mint például a virágágyások, a magaságyások vagy a fűszervagy gyógynövényspirálok kialakítása (lásd: 6. ábra).

6. ábra. Gyógynövényspirál létrehozása és fenntartása

Ember és a társadalom műveltségi terület

Az Ember és a társadalom műveltségi terület alapvető célja, hogy a jelenlegi integrációs folyamatokkal párhuzamosan megőrizze, fenntartsa társadalmunk hagyományos értékeit és értékrendjét és az európaiság és a multikulturalizmus eszméi mellett elősegítse a hazafiasság és a nemzeti büszkeség kialakítását.

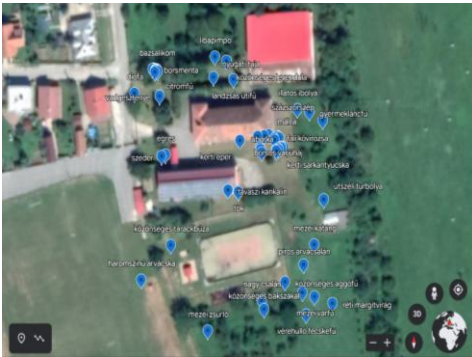
Tevékenység: Formája kooperatív csoportmunka. Csoportokat hozunk létre, amelyek a rájuk bízott területen (iskolakert, udvar, park) feltérképezik az ott található növényeket, majd a számítógép segít-

ségével bejelölik a Google Earth alkalmazásban a rájuk bízott területen feltérképezett növények koordinátáit (7. és 8. ábra).

7. ábra. Koordináták keresése (Jamber Sztaszkó Monika felvétele, 2023)

8. ábra. Google Earth-projekt (Molnár, 2023)

Matematika és informatika műveltségi terület

A matematika és informatika műveltségi terület fejleszti a tanulók gondolkodását, az elemző és szintetizáló, általánosító, megfelelő problémamegoldó stratégiák keresésének és gyakorlati ellenőrzésének képességét. Fejleszti az ötletek és megoldások pontos kifejtésének képességét, amely

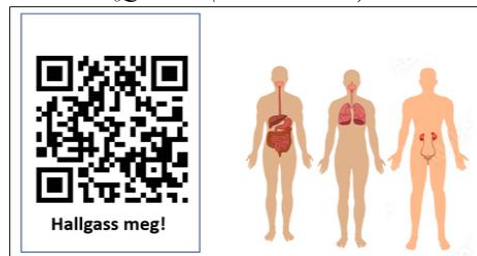
fontos szerepet játszik a kommunikációban.

1. tevékenység: Egyéni munkaformában valósul meg. Minden tanuló kap egy ki nyomtatott szöveget, amelyben egy gyógynövény rövid leírása található. A feladatuk az, hogy Word-dokumentumban feldolgozzák a papíron található szöveget, majd egy meghatározott minta alapján szerkesszék meg azt.

2. tevékenység: Formája páros munka. A párosok kialakítása után néhányszor felolvassák egymásnak a kiosztott szövegeiket, majd tabletek segítségével hangfelvételt készítenek a szövegek alapján. A hangfelvételeket elküldik az iskolai emailcímeikre.

3. tevékenység: Egyéni munkaformában valósul meg. A tanulók az emailcímről letöltik saját hangfelvételüket, majd egy gyorslinkkészítő alkalmazás segítségével QR-kódokat hoznak létre (9. ábra).

9. ábra: QR-kód (Molnár, 2023)

Az elkészült QR-kódot a már meglévő Word-dokumentumba másolják, majd a dokumentumban leírt szöveg alapján megállapítják, hogy az egyes gyógynövények mely szervrendszerekre hatnak jótéko-

nyan. A kiválasztott szervrendszer képét letöltik az emailcímről, majd beillesztik a QR-kód mellé. Az elkészült Word-dokumentumot elküldik tanáruknak emailben. Ezután berajzolják a növények jótékony hatásait az emberi testet jelképező ábrákba. (10. ábra).

10. ábra. Gyógynövények a QR-feladathoz (Molnár, 2023)

Nyelv és a kommunikáció műveltségi terület

Tevékenység: A tanulókat csoportokba soroljuk. Minden csoport kap egy növényt és a növényének megfelelően egy nyomtatványt, amelyben egy leírás található. Ezek alapján kérdésekre fognak válaszolni. Az így megszerzett ismeretek segítségével kitöltik a kapott táblázatot. A szövegértési feladat után egy körforgó segítségével (fordított mozaik) a csoport egy tagja

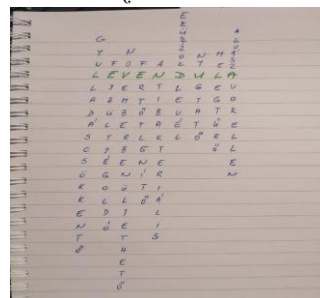
vándorolni kezd, a feladata, hogy társainak bemutassa a saját növényét. Miután bemutatta, az a csoport is bemutatja a növényét, amelyhez társult a másik csoport tagja. A kiválasztott tanulók addig mennek az egyik csoportból a másikba, míg minden csoportnak be nem mutatták az általuk megismert növényt. Ezzel a feladattal az osztály tanulói annyi gyógynövényt ismerhetnek meg, ahány csoportot alkotunk (11. ábra).

11. ábra. A gyógynövény felismerése

Akrosztikon alkotása – a tanulók az elővasott szöveg alapján a számukra meghatározott gyógynövény tulajdonságait próbálják a gyógynövény nevének betűihez illeszteni (12. ábra).

12. ábra. Akrosztikon alkotása

Konklúziók

A tanulmányban bemutatott, iskolai környezetben is kipróbált gyakorlati példák jól mutatják, hogy az iskolakertek több műveltségi terület tantárgyai keretein belül is számos tevékenységnek adhatnak teret. Ez különösen fontos az aktuális szlovákiai oktatási tartalmi reform szempontjából, mivel abban fokozottan megjelenik a multidiszciplinaritás. Az iskolakertek kiemelt szerepet játszanak a projektalapú oktatásban is. Tudományosan bizonyított, hogy az iskolai kertek oktatásban betöltött szerepének köszönhetően megnövekedik a helyi gyümölcs- és zöldségfogyasztás. A tanulókat motiválja, hogy olyan zöldséget és gyümölcsöt fogyaszthatnak, amelyek természetében saját maguknak is szerepük volt. Ez elősegítheti őket abban, hogy a jövőben saját kertet hozzanak létre.

Irodalom

- Boomgaarden, Heike, Bärbel Oftring a Werner Ollig (2012). *Přírodní zahrady: 35 nápadů jak vytvořit nový životní prostor*. Brno: Cpress.
- Bruchter, M. (2012). *Zakládáme a udržujeme ekozahradu*. Praha: Grada,
- Juríková, T., Juríková, K., Szekeres, L., & Tóth, A (2024). Human and nature – how to human develop relation to nature cross the history and possibilities of its influence in elementary schools, *Educo*. 38-52
- Lehot'áková, E. (2015). *Výtvarné vzdelávanie. Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF v Nitre*, 2015. 102 s.
- Lehot'áková, E. (2021) *Výtvarná edukácia na 1. stupni základnej školy s dôrazom na výtvarné projekty*. Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF v Nitre, 2021. 124 s.
- Lehot'áková, E.(2022) *Výtvarné hry na 1. stupni základnej školy*. Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF v Nitre, 2022. 73s.